

Ezernyolcszáznegyvennyolcra emlékezünk

Koszorúzás és emlékbeszéd az 1848-49-es forradalom és szabadságharc 165. évfordulóján

A Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság elnöksége a hagyományoknak megfelelően minden évben a március 15-i ünnepségekhez kapcsolódóan ünnepi megemlékezést szervez az 1848-49-es forradalom és szabadságharcban részt vett gyógyszerészek emléktáblájánál a Budai Várban lévő Arany Sas Patikamúzeum udvarán. Az ünnepségen a gyógyszerészi szervezetek vezetői koszorúval tisztelegnek a hősök emléke előtt és köszöntő beszédben emlékezünk hősi helytállásukra. Idén a megemlékezésre március 13-án, szerdán került sor.

A Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság emlékező koszorúját prof. Szökő Éva elnök és Télessy István alnök, a Magyar Gyógyszerészi Kamaráét Hankó Zoltán elnök és Zalai Károly főtitkár helyezte el az emléktáblánál, a Magángyógyszerészek Országos Szövetsége részéről Lukácsné Fodor Enikő budapesti elnök, a gyógyszerügyi asszisztensek nevében Fábri Lászlóné elnök és Lászlóné Böjtös Zsuzsa alelnök (Orea-Hygiea pro Assistentiam Pharmaciae Alapítvány) koszorúzott. A Budavári Önkormányzat nevében Jeney Jánosné alpolgármester asszony helyezte el koszorút.

Az ünnepségen a hazai gyógyszerészet számos meghatározó személyisége részt vett, így pl. prof. Szász György és prof. Erős István az MGYT tiszteletbeli elnökei, Takácsné prof. Novák Krisztina a Gyógyszerészet főszerkesztője, a Társaság elnökségének és szenátusának számos tagja, Magyar László a Semmelweis Orvostörténeti Múzeum Könyvtár és Levéltár igazgatóhelyettese, Hetényi László, a Kamara budapesti szervezetének elnöke. Az ünnepi köszöntőt Sági Erzsébet az MGYT Szenátusának tagja tartotta. A köszöntőt az alábbiakban közöljük.

Az 1948-49-es forradalom és szabadságharc gyógyszerész hőseinek emlékezete

Sági Erzsébet

Egy nemzet jövője csak annyit ér, amennyire becsülni tudja hőseinek és vértanúinak emlékét. A szabadságharc 165. évfordulóján, úgy mint eddig, koszorúzással és emlékbeszéddel tisztelgünk bátor elődeinkre emlékezve.

A szabadságharcot megelőző néhány évtizedben Európa nyugati és középső része korántsem volt a béke szigete. Hazánkat, Magyarországot e háborúzás közvetlenül nem érintette, csak annyiban, hogy Ausztriával perszonalunióban lévén, az 1793. évben lefektetett Pragmatica Sanctio értelmében kötelezettséget kellett vállalnia bizonyos közös ügyekkel, mint az uralkodó udvartartásának költségvetése, a közös védelem, a külügyminisztérium és a hadi tárca költségei, valamint az esetleges államadósság, továbbá a kereskedelmi szerződések és a közvetett adók.

1848. április 7-én *V. Ferdinánd* király kinevezi az első független felelős magyar kormányt. 1848. április 10.-én tartja meg a helytartótanács az első ülését Budán. Az uralkodó *gróf Batthyány Lajos* miniszterelnökkel és *Kossuth Lajos* pénzügyminiszterrel történt tárgyalások során, miután a napóleoni háborúkban egy bankháztól kölcsön felvételére kényszerült, a tőke egy-negyedének, évi tízmillió forintnak a törlesztését a magyar kormányra testálta. Ekkor az ország egész költségvetése évi 11 és fél millió forint volt. A király évi 10 millió forint törlesztését óhajtotta – nem tudni meddig. A magyar urakat ez mélységesen felháborította, mivel méltánytalannak találták azt, hogy a kölcsön felvétele-

kor őket nem tájékoztatták. Kifejezték azt, hogy öfelsége háborúiban a magyaroknak semmi szerepük nem volt. *Petőfi Sándor* is versben fejtette ki nemtetszését.

„Mit nem beszél az a német,
Az istennyila ütné meg!
Azt követeli a svábság:
Fizessük az adósságát.

Ha csináltad, fizesd is ki,
Ha a nyelved öltöd is ki,
Ha meggebedsz is beléje,
Ebugatta himpellére!...

Ha pediglen nem fizetünk,
Aszondja, hogy jaj minekünk,
Háborút küld a magyarra,
Országunkat elfoglalja.

Foglalod a (...),
De nem ám a mi hazánkat!...
Hadat nekünk ők izennek,
Kik egy nyúlra heten mennek.
(...)”

(Petőfi Sándor: Mit nem beszél az a német
–1848. május, részlet)

A szabadságharcot megelőző időben önálló regurális magyar haderő nem létezett. A magyar ifjakat három

A budavári Arany Sas Patikamúzeum bejárata, melynek udvarán van az 1848-as hős gyógyszerészek tiszteletére állított emléktábla

Az emléktábla

Az emlékbeszédet Sági Erzsébet tartja

esztendőre az osztrák hadseregbe kényszerítették, őket a fekete-sárga lobogóra eskették fel, a vezénylős nyelve német volt.

A reguláris hadsereg létrehozását megelőzően előbb a nemzetőrség jött létre. Az 1848. március 15-i „*Mit kíván a magyar nemzet*” 5. pontja a „nemzeti őrsereg” felállításáról szólt. A megalakulását április 7.-én a király szentesítette, majd május 16.-án a miniszterelnök önkéntesek jelentkezését kérte. Ez kezdetben tízezer főből állt, később a reguláris hadsereg magvát képez-

te. Ugyanazon a napon kezdődött a honvéd zászlóalj katonáinak toborzása.

Július közepéig tíz zászlóalj, szeptember közepére 14, október végén 42, december közepére 64 honvéd zászlóalj állt fegyverben. A császár seregéből átállt 12 huszárezred, később még 6 huszárezred.

Más forrás szerint 1848 közepe a téli hadjárat kezdete. A parancsnoki kar 371 fő, a hadsereg létszáma 100–110 ezer fő. 1849. március végén, a tavaszi hadjárat kezdetén ugyanez 422 fő és körülbelül 105500 fő. 1849. július közepén, a legmagasabb létszám idején 668 fő és 172300 fő.

A sereg felállításakor nem kis gondot jelentett annak felszerelése, így a használható fegyverek beszolgáltatása, a fegyvergyártás beindulása, a katonák egyenruhával és lábbelivel való ellátása. Lelkes magyar honleányok hímezték a fehér alapon lángnyelvel díszített Madonnás-címeres zászlókat. Ennek mintájával az akkor 23 esztendő, Münchenben és Bécsben festőnek tanult *Knopp József* tervezte a zászlókat.

A szabadságharcban részt vett gyógyszerészek számát nem volt könnyű felkutatni. Az emléktáblán 17 gyógyszerész neve szerepel, azoké, akik részt vettek a szabadságharcban. Közülük csak egy esett el a csatában, *Wagner Ignác*, rajta kívül *Szigeti Kálmán* és később *Ferenczi Károly* vesztette életét. Ez a tábla a szabadságharc centenáriuma készült. *Dr. Halmai János*

Prof. Szökő Éva elnök és Télessy István alelnök tiszteleg az emléktábla előtt, a háttérben Bozó Tamás a Társaság Ifjúsági Bizottságának elnöke, az ünnepség moderátora

professzor közölte 1964-ben a szakajtóban 34 résztvevő nevét. Utána az ezredfordulig 57 harcoló és 46 tábori gyógyszerész neve és részben tevékenysége vált ismertté. Jelenleg 130 gyógyszerész szabadságharcban való részvétele ismert.

A háborúban részvételük szerint az alábbi besorolást láttam:

1. nemzetőrök,
2. a harcoló alakulatokba besorozott zömmel fiatalok,
3. a tábori gyógyszerészek, akik a harcoló alakulatokat látták el gyógyszerrel, valamint

4. a számvivők, akik a patikaszámlákat ellenőrizték és adták át kifizetésre a sóhivatalnak.

A már említett nemzetőröket, akik az egyetemi és egyéb tanárok, a könyvtár és a levéltár őrői, a nevelő intézetek igazgatói, a gyógyszerterek főnökei, a gyakorló orvostudorok, 1848. szeptember 14. után, minden fokozatú nemzetőrségi szolgálat alól felmentették. Ugyanez nem volt érvényes a szerb és román nemzetőrökre. Amikor a településük közelében csata volt, ők csatlakoztak a harcoló katonákhoz.

A harcoló alakulatokba sorozásukat kérő, zömmel gyakran az iskolát frissen elhagyó fiatalok nagy lelkesedéssel harcoltak és nyertek kitüntetések, köztük számos gyógyszerész.

A háborúzás nem volt mindig diadalmenet. 1848. június 12.-től 1849. augusztus 9.-ig az első és az utolsó, hazánk területén zajlott csata között, melyet változó szerencsével vívtak meg, 71 heves küzdelemtől számol be a krónikás. 1849. augusztus 13. a világosi fegyverletétel után a magyar sereg leteszi a fegyvert Rüdiger orosz lovagsági tábornok előtt.

Ezt követően a fölkelés politikai vezetőit, a főtiszteket lefoglalták, a császári tisztek ellen eljárást kellett indítani, a szolgálatra alkalmas legénységet be kellett sorozni a császári hadseregbe. Ez több lelkes fiatal gyógyszerészt is érintett. Volt, akit később pénzért elbocsátottak, volt, aki több évnyi várfogságot szenvedett, majd a büntetés idejét több alkalommal felére csökkentették. Akik a komáromi várban érték meg a fegyverletételt, azok szabadon távozhattak, mert a császári sereg rájött arra, hogy az ott lévő nagyszámú katonával már nem volna érdemes harcolni.

The Memory of 1848-1849. Wreath-laying ceremony of memorial tablet of pharmacists and memorial speech on anniversary of the Hungarian revolution and war of independence (1848-1849)

A koszorúzási ünnepség résztvevői. Az első sorban középen prof. Szökő Éva, jobbján prof. Erős István, balján prof. Szász györgy tiszteletbeli elnökök, prof. Szász György balján Jenei Jánosné I. kerületi alpolgármester